

## Capítol 13. La problemàtica ambiental específica de les propietats de l'Ullar i can Valls

**INTRODUCCIÓ.** Hem considerat molt necessari tractar amb profunditat el cas de dues finques del municipi amb una problemàtica complexa, com a resultat de la deixadesa en la gestió de les finques per part dels seus propietaris. Aquesta gestió inadequada té conseqüències ambientals sobre el territori.

Tot i que al municipi hi ha altres casos de propietaris amb alguna situació irregular sempre es tracta de fets puntuals, que en algun cas s'han esmentat en el capítol corresponent d'aquesta diagnosi. A les dues finques que ens ocupen la situació és diferent, ja que provoquen problemes relacionats amb diversos àmbits que alteren notablement l'entorn natural immediat. En especial, però, el major impacte és a nivell paisatgístic ja que totes dues finques es troben en paratges de gran bellesa.

**EL CAS DE L'ULLAR.** L'Ullar és una finca situada al paratge de Montmany, just a l'inici de la carretera BV-1489. A l'interior de la finca trobem gran part de l'espai natural d'interès que al capítol 2.6. hem anomenat *Montmany*.

A la propietat de l'Ullar trobem prats de pastura i bosquets mixtos amb caducifolis com els oms, els roures, les serveres i els avellaners.

Els terrenys de la finca estan clarament sobrepasturats per un ramat de cavalls i un altre de cabres. Aquests ramats no passen cap moment de l'any estabulats, ni canvien de zona de pastura i ni tan sols reben cap suport alimentari. El resultat és que tant els prats de pastura com els boscos no tenen cap període de descans, amb el conseqüent empobriment continuat, la nitrificació del sòl per l'acumul d'excrements i la compactació excessiva ocasionada pel trepig permanent.

S'ha observat el ramat de cabres pasturant sense control i en nombroses ocasions a la zona cremada per l'incendi de 1994, on moltes espècies rebrotaven amb força, dificultant la recuperació de la vegetació.

Un greuge afegit de la situació dels prats i boscos de Montmany és que estan tancats per retenir al bestiar amb filats de punxes que es troben en un gran estat de deixadesa, oxidats i mig trencats. La precària situació d'aquests tancats provoca, paradoxalment, que en moltes ocasions el bestiar passi més temps a la mateixa carretera que a l'interior de la finca, amb el risc d'originar accidents de trànsit. Actualment s'han començat a instal·lar alguns filats elèctrics però no de forma generalitzada. Cal dir que els filats amb punxes es van instal·lar tallant el pas de camins

tradicionals com el corriol que abans permetia pujar des de ca n'Oliveres a Montmany pel fondal del torrent de Maries. Ara aquest camí s'ha perdut.

Els mateixos cavalls no semblen trobar-se en bones condicions sanitàries i en moltes ocasions presenten diverses ferides que es fan amb les punxes dels filats, unint-se aquest fet a una clara desnutrició produïda la deficient alimentació que reben. Es desconeix si aquests cavalls segueixen cap control sanitari.

La finca de l'Ullar està situada en una zona argilosa amb diversos punts d'aigua i amb la capçalera del torrent de Maries. La presència constant del bestiar suposa un risc de contaminació de l'aqüífer, sobretot tenint present el nivell molt baix del cabal d'aquest curs d'aigua. Recordem també que al mig d'aquesta finca hi ha la font de l'Estalviada, una de les de més tradició del municipi.

Una altra problemàtica d'aquesta finca, potser el més sever, és l'impacte paisatgístic del propi entorn de la masia de l'Ullar. El primer que cal dir és que la masia de l'Ullar està catalogada per l'Ajuntament com a edificació d'interès històric i artístic i per tant les diverses construccions annexes contravenen clarament la normativa urbanística (vegeu capítol 3). Aquestes mateixes normes vetllen per l'entorn de l'edificació que en el cas de l'Ullar s'ha transformat en un magatzem a cel obert de ferralla on s'acumulen electrodomèstics, vehicles i andromines de tota mena. En més d'una ocasió hem vist el terra ple d'oli procedent del motor d'alguns dels vehicles, fet que suposa un greu risc potencial de contaminació de les aigües subterrànies.

L'Ullar es troba en un dels paratges amb més potencialitats turístiques i educatives del municipi de Figaró-Montmany. Actualment és un punt important de l'itinerari geològic seguit per nombrosos grups de secundària i universitat. Justament dalt del punt on aflora una veta de guix, estudiada per la majoria de grups que fan aquest recorregut geològic, es pot trobar una caravana i una excavadora abandonada al mig d'un prat. Lògicament aquesta no és la imatge desitjada que cal donar de l'entorn natural del municipi. El potencial d'aquest paratge no s'acaba amb l'itinerari geològic ja que l'Ullar i la propera església de Sant Pau de Montmany són l'escenari principal de l'emblemàtica novel·la modernista **Els Sots Feréstecs** de Raimon Casellas. Amb un entorn endreçat, l'indret seria un dels punts d'interès que es podria utilitzar per oferir un producte turístic propi del municipi. Fins i tot creiem que podria ser l'objectiu d'alguna ruta literària amb finalitat divulgativa i docent.

Per altra banda cal recordar el valor ambiental que té aquest paratge com a part molt important del corredor biològic que uneix el Parc natural del Montseny amb la zona PEIN dels cingles de Bertí. Dins d'aquest eix de connexió biològica entre els espais naturals, aquest paratge té el privilegi de mantenir una zona amb vegetació arbòria i diversos punts d'aigua permanents que són fonamentals per a la fauna forestal, dins d'un territori més ampli afectat per l'incendi de 1994. De fet Montmany conserva una de les poques taques de vegetació que es va salvar de l'incendi gràcies a la dominància d'espècies caducifòlies, que van limitar la propagació de l'incendi.

**INICIATIVES EMPESSES PER A LA RESOLUCIÓ DE LA PROBLEMÀTICA DE L'ULLAR.** D'entrada cal comentar que ens consta que el propietari de l'Ullar ha rebut durant anys múltiples denúncies com a mínim de l'administració local, dels veïnat i dels agents forestals.

Durant l'any 1998 l'Ajuntament de Figaró-Montmany va encarregar el *Projecte d'ordenació i aprofitament cultural dels sots Feréstecs: el Paratge Natural i Històric de Montmany*, subvencionat per l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona. L'estudi tenia com a objectiu donar a conèixer les potencialitats de l'indret i les mesures a emprendre per a la seva recuperació. En data d'avui no s'ha endegat cap de les actuacions proposades en aquest detallat estudi.

**EL CAS DE CAN VALLS.** Can Valls és una finca situada a uns 700 m d'alçada, a les proximitats de l'església de Sant Cristòfol de Monteugues. És una masia aïllada a la capçalera del torrent del mateix nom. Als voltants de la masia hi ha una important extensió de feixes amb prats rodejats d'alzinar muntanyenc amb algun racó on predominen els roures.

La sobrepastura també afecta a aquesta finca de l'altra extrem del municipi però en aquest cas els causants són sobretot un important ramat de porcs ibèrics i alguns cavalls. En aquest cas no existeixen tanques que delimitin el terreny propi per a la pastura fet que provoca que els porcs s'escampin pels boscos propers. S'ha de afegir que en aquest cas l'efecte de la manca de control encara és més greu que en el cas de l'Ullar perquè els porcs tenen una major tendència a dispersar-se pels boscos a buscar menjar i sobretot perquè la finca està a l'interior del Parc natural del Montseny. En les feixes de can Valls la sobrepastura dels cavalls ha provocat que l'herba sigui realment escassa i per tant que els cavalls estiguin notablement desnutrits. Els porcs ibèrics han col·laborat també menjant-se les arrels de les plantes que surten en aquest espai i empobrint-lo notablement. L'acumulació d'excrements, sobretot els purins dels porcs, han provocat una nitrificació molt important d'aquests prats provocant l'aparició i extensió desmesurada de nombroses espècies nitròfiles, tant als prats com als boscos propers. Els porcs ibèrics s'alimenten d'agllans d'alzina de forma intensiva als propis boscos de la finca i també als dels voltants. Els porcs ibèrics s'han escapat llargues temporades lluny de la finca, sense que el propietari hagi fet res per recuperar-los, creant problemes greus en els horts dels veïns de Vallcàrquera i fins i tot en alguna ocasió en algun dels horts del poble. També algun exemplar de porc ha provocat un notable impacte sobre l'ecosistema de la riera de Vallcàrquera a l'escollir algun tram de la mateixa com a indret on dormir i banyar-se al fang. Per últim, ha suposat en alguna ocasió, un risc evident per a les persones i els animals de companyia al tractar-se d'animals que poden arribar a causar fortes mossegades. Un altra efecte que té aquest ramat de porcs sense cap mena de control és el possible encreuament amb els porcs senglars. La hibridació entre el porc domèstic i el senglar és possible i creiem que en les condicions d'aquesta finca s'ha pogut donar en alguna ocasió provocant una variació genètica que perjudica notablement la població de porcs senglars del Parc

Natural del Montseny. Aquests exemplars híbrids acostumen a tenir uns hàbits molt més perjudicials per les explotacions agrícoles ja que s'apropen amb una major confiança a menjar als conreus i abandonen el bosc com a font nutricional bàsica.

La sobrepastura de la finca ha deixat gran part de les feixes sense recobriment de la vegetació i comencen a detectar-se greus problemes d'erosió. Al fons del torrent de can Valls, sota la finca, trobem un gruix important de sorra arrosegada per les pluges de les feixes de la finca. Aquesta situació ja ha afectat de forma molt negativa l'interessant bosquet d'avellaners i til·lers de la capçalera d'aquest torrent. Entre la sorra creix una població important d'espècies nitròfiles i oportunistes entre les que destaquem l'estrimoni (*Datura stramonium*). A més hi ha l'afegit que junt amb la sorra han baixat tot tipus de deixalles procedents de can Valls convertint aquest espai en un abocador incontrolat.

Cal afegir també que els purins produïts per la cabana de porcs ibèrics de can Valls és un risc de contaminació que pot afectar l'aqüífer. Recordem que sota les feixes de la finca hi ha la font de Ferreres. Pensem que tal com s'ha apuntat a l'apartat 5 del capítol 7 cada porc produeix entre 6 i 10 kg i cada cavall uns 25 kg diaris de fems.

A can Valls també hi ha un problema d'acumulació de ferralla que afecta menys paisatgísticament que en el cas de l'Ullar ja que la masia no és un punt de pas obligat ni un indret gaire visitat. Cal dir, però, que tant als camins com fins i tot en algun carrer del poble i en els diferents terrenys que ha anat adquirint el propietari de can Valls hi ha una sèrie de vehicles vells abandonats o que se'ls ha donat un ús de magatzem. Cal afegir que el decret 217/99 de la Generalitat obliga a retirar els vehicles una vegada estan fora d'ús, com passa en aquest cas. Alguns d'aquests vehicles han estat ja retirats.

Un problema més puntual que també ha provocat aquesta finca és l'escapada de diverses espècies exòtiques de la col·lecció que té el seu propietari. Destaca el cas d'uns micos que fa uns quants anys es van escapar i van estar durant una temporada a la zona del pla de la Calma. Es desconeixen les espècies que hi ha actualment a la finca.

Per últim la desídia del propietari, que no ha tingut la sensibilitat de buscar algun remei, n'ho ha impedit que l'exemplar arbori més notable del municipi com era el roure de la Quintana s'esquerdés pel mig de forma definitiva durant el fort temporal de vent del mes de novembre del 2001.

**INICIATIVES EMPESSES PER A LA RESOLUCIÓ DE LA PROBLEMÀTICA DE CAN VALLS.** La deplorable situació de can Valls té l'agreujant respecte de la de l'Ullar el fet de trobar-se a l'interior del Parc natural del Montseny. En aquest cas la primera administració que ha denunciat al propietari ha estat la Diputació de Barcelona, com a gestora d'aquest espai protegit. També l'Ajuntament ha intentat en nombroses ocasions solucionar la problemàtica. En aquests moments el DARP ha

concedit permisos per caçar qualsevol porc ibèric d'aquesta finca que es trobi en una batuda de senglars i fins i tot per organitzar batudes específiques.